

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ АРХІТЕКТУРИ
Кафедра архітектурного проектування

«на правах рукопису»
Студентка II курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дворнікова Софія Олександрівна

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ

Кваліфікаційне наукове дослідження
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
Галузь знань – 19 «Архітектура та будівництво»
Спеціальність – 191 «Архітектура та містобудування»
ОНП «Архітектура будівель та споруд»

Розглянуто й узгоджено на засіданні
кафедри архітектурного проектування
«__» _____ 20__ р., (протокол №__)

Науковий керівник
Антонюк Дмитро Іванович
Керівник навчально-творчої майстерні, доцент
Кандидат архітектури, заслужений архітектор України

Вступ

Аналіз світового досвіду дозволить виокремити певні методи та підходи для створення студентських просторів, розглянути об'ємно-просторові та функціонально-планувальні рішення, виявити, інструменти їхнього утворення і на що впливають.

Актуальність теми. Створення студентських центрів є наразі як потребою суспільства, так і тенденцією у сучасному проектуванні. В умовах модернізації вищої освіти в Україні необхідно розробляти сучасні архітектурно-планувальні рішення, що відповідають вимогам ергономіки, інклюзивності та багатофункціональності. Аби правильно відповідати на запити споживачів, необхідно ґрунтовно підійти до цього питання.

В сучасних умовах студентські центри є осередком не тільки університетської спільноти, а й важливою складовою навчального середовища, які сприяють утворенню комфортного поєднання навчання та дозвілля. Вони набувають значення не тільки як місця для психологічного розвантаження, але й як простори для розвитку креативних здібностей, соціалізації, занять спортом тощо.

Архітектурно-планувальна організація студентських просторів має відповідати вимогам сучасних університетів, закривати потреби тих чи інших закладів та приваблювати відвідувачів. Важливим завданням є збалансовані простори, що лаконічно поєднують різні типи рекреації, утворюють додаткові зони та в той же час залишаються «чистими» і відкритими для нових ідей. Такі центри часто виконують функцію «третіх місць» для студентів. Ці простори сприяють формуванню відчуття причетності та спільноти поза межами домівок студентів (які є «першим місцем») і навчальних аудиторій чи бібліотек (визначених як «друге місце»). Концепція «третє місце» акцентує увагу на важливості неформального соціального середовища для розвитку міжособистісних зв'язків і зміцнення відчуття належності до спільноти. Завдяки своїй багатофункціональності, різноманітним зручностям та просторам для зібрань, студентські центри стають своєрідними осередками, де студенти мають змогу відпочивати, спілкуватися та встановлювати значущі взаємини поза межами структурованого академічного середовища. Проектування студентських центрів як третіх місць означає створення різноманітних просторів, які задовольняють різні соціальні потреби.

Мета дослідження. На меті даного дослідження визначити архітектурно-планувальні принципи створення сучасних студентських центрів як багатофункціональних, інклюзивних та соціально орієнтованих просторів для молоді, спираючись на аналіз світового досвіду та гуманістичних підходів до організації освітнього середовища.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати сучасні архітектурні тенденції у проектуванні студентських центрів на прикладі об'єктів у США та інших країнах.
- Окреслити соціокультурну роль студентських центрів як інклюзивних просторів для освіти, комунікації та самовираження молоді.
- Дослідити філософію Н. Ф. С. Грундтвіга та принципи організації народних шкіл у Данії як гуманістичну основу проектування освітніх просторів.
- Визначити ключові просторові характеристики та планувальні моделі народних шкіл Данії як приклади гнучких, інклюзивних і адаптивних середовищ.
- Сформулювати вимоги до архітектурно-планувального рішення студентського центру на базі Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури в Києві.
- Розробити концепцію архітектурного рішення студентського центру, що поєднує міжнародний досвід, філософські принципи та особливості локального контексту.

Об'єкт дослідження. Сучасні архітектурні моделі освітніх та студентських просторів як інструменти соціальної інтеграції та розвитку молоді.

Предмет дослідження. Архітектурно-планувальні рішення, просторові концепції та філософські засади, що лежать в основі формування студентських центрів, з особливим акцентом на інклюзивність, гнучкість, соціальну взаємодію та культурну інтеграцію.

Список публікацій здобувача за темою наукового дослідження.

Публікація. Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, 2/2024. Ст. 5. Тема статті: «ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ»

Подано до редакції. Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, 3/2025. Тема статті: «СУЧАСНІ АРХІТЕКТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОЕКТУВАННІ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ»

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ АРХІТЕКТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОЕКТУВАННІ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ

- 1.1 Інноваційні рішення у створенні комфортного та технологічного середовища
- 1.2 Сталий та екологічний дизайн
- 1.3 Світовий досвід у проектуванні гнучких та багатофункціональних студентських просторів

Висновок

РОЗДІЛ ІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ПРОСТОРІВ НА ОСНОВІ ВИЩИХ НАРОДНИХ ШКІЛ У ДАНІЇ

- 2.1 Філософія Н.Ф.С. Грундтвіґа
- 2.2 Характерні ознаки просторової організації вищих народних шкіл у Данії
- 2.3 Аналіз функціональної організації вищої народної школи у Логумкlostері

Висновок

РОЗДІЛ ІІІ. ПРОЕКТНІ ПРИНЦИПИ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ

- 3.1 Яким має бути студентський центр. Результати опитування студентів
- 3.2 Методи проектування студентського центру в існуючому середовищі
- 3.3 Архітектурно-планувальна структура студентського центру
- 3.4 Пропозиції щодо проектування студентських центрів в Україні

Висновок

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. РОЗДІЛ І. СУЧАСНІ АРХІТЕКТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРОЕКТУВАННІ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ

1.1. Інноваційні рішення у створенні комфортного та технологічного середовища

1.2. Сталий та екологічний дизайн

1.3. Світовий досвід у проектуванні гнучких та багатофункціональних студентських просторів

Проаналізовано провідні архітектурні підходи до формування студентських центрів в університетах світу, зокрема – в США. Було виявлено, що архітектура сучасного студентського центру виконує не лише функціональну, а й соціально-комунікативну роль, створюючи середовище для взаємодії, відпочинку, навчання та творчості. Просторова організація таких центрів базується на принципах відкритості, прозорості, багатофункціональності та адаптивності.

Більшість досліджених об'єктів мають відкриті громадські простори, чітке функціональне зонування, інтеграцію з довкіллям та застосовують екологічні рішення. Студентські центри перетворюються на осередки культурного, освітнього та громадського життя, що відіграють значну роль у формуванні ідентичності університетського простору.

Цінним є також те, що сучасні архітектурні рішення враховують запит молоді на неформальні простори для спілкування, співпраці та відпочинку. У проектах домінує гнучкість планувальної структури, мобільність елементів, використання природного освітлення, візуальні та фізичні зв'язки між зонами. Ці принципи важливі для створення студентських центрів нового покоління, що орієнтовані на цілісність простору і «людиноцентричний» підхід.

Висновок

- Виявлено провідні тенденції у проектуванні студентських центрів: різноманітність просторів, інклюзивність, впровадження сучасних технологій та екологічність дизайну.
- Наведено Центр інтерактивних досліджень сталого розвитку (англ. CIRS) при Університеті Британської Колумбії у Ванкувері, як яскравий приклад екологічного дизайну, що свідчить що інтеграції еко-технологій у громадські будівлі, зокрема студентські центри, є не лише можливими, а й надзвичайно ефективними з точки зору екології, економіки та якості простору.
- Проаналізовано приклади студентських центрів в США. Різниця у площі відображає різні концепції їхнього використання: від суто спортивних та оздоровчих комплексів до багатофункціональних культурних і соціальних. Провідною деталлю, що об'єднує всі розглянуті центри – є акцент на відкритому плануванні, атріумних та багатоцільових просторах.

Наукові дослідження з даної теми свідчать про правильність наведених тверджень щодо сучасних тенденцій, а світовий досвід у проектуванні їх доводить. Крім того, факт залучення студентів до процесу розробки проектів студентських центрів дозволяє впевнитись, що перелік функцій та їхня взаємодія в наявних закладах відповідає потребам та запитам спільноти вищих навчальних закладів.

Тенденції у проектуванні студентських центрів

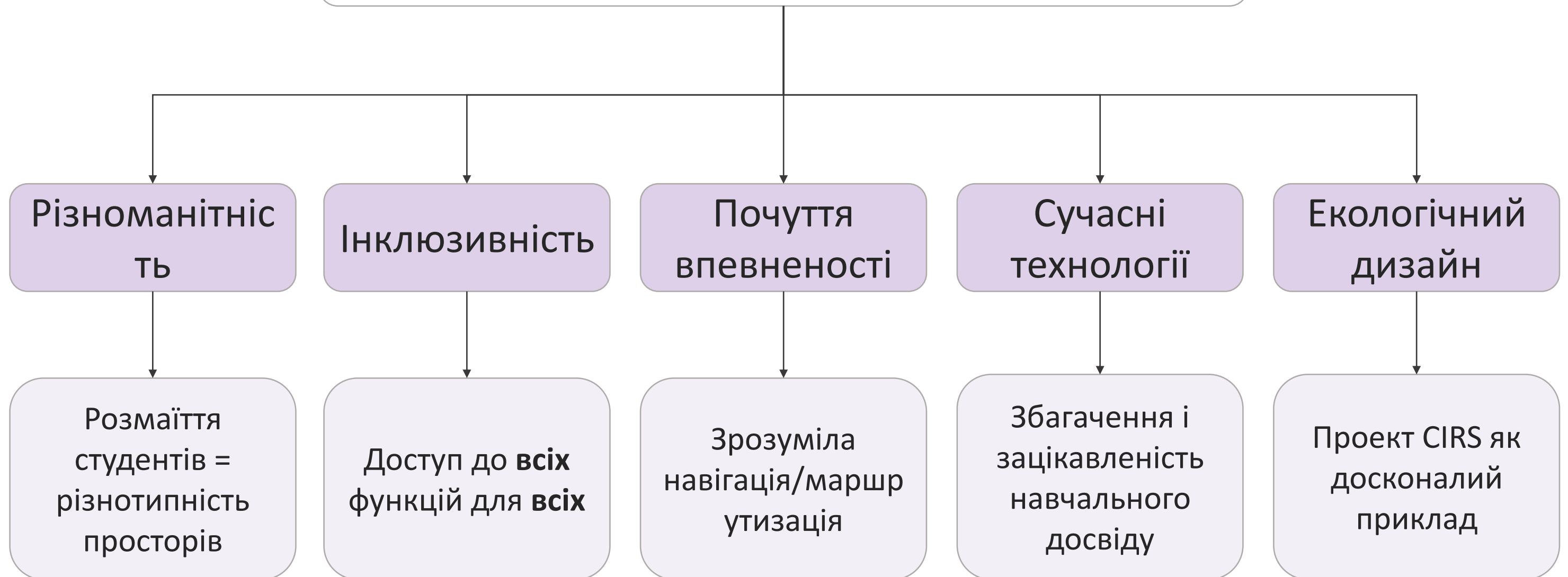

Рис. 1.1 (а) Тенденції у проектуванні студ. центрів

Рис. 1.1. (б) Ілюстрація до підрозділу 1.1

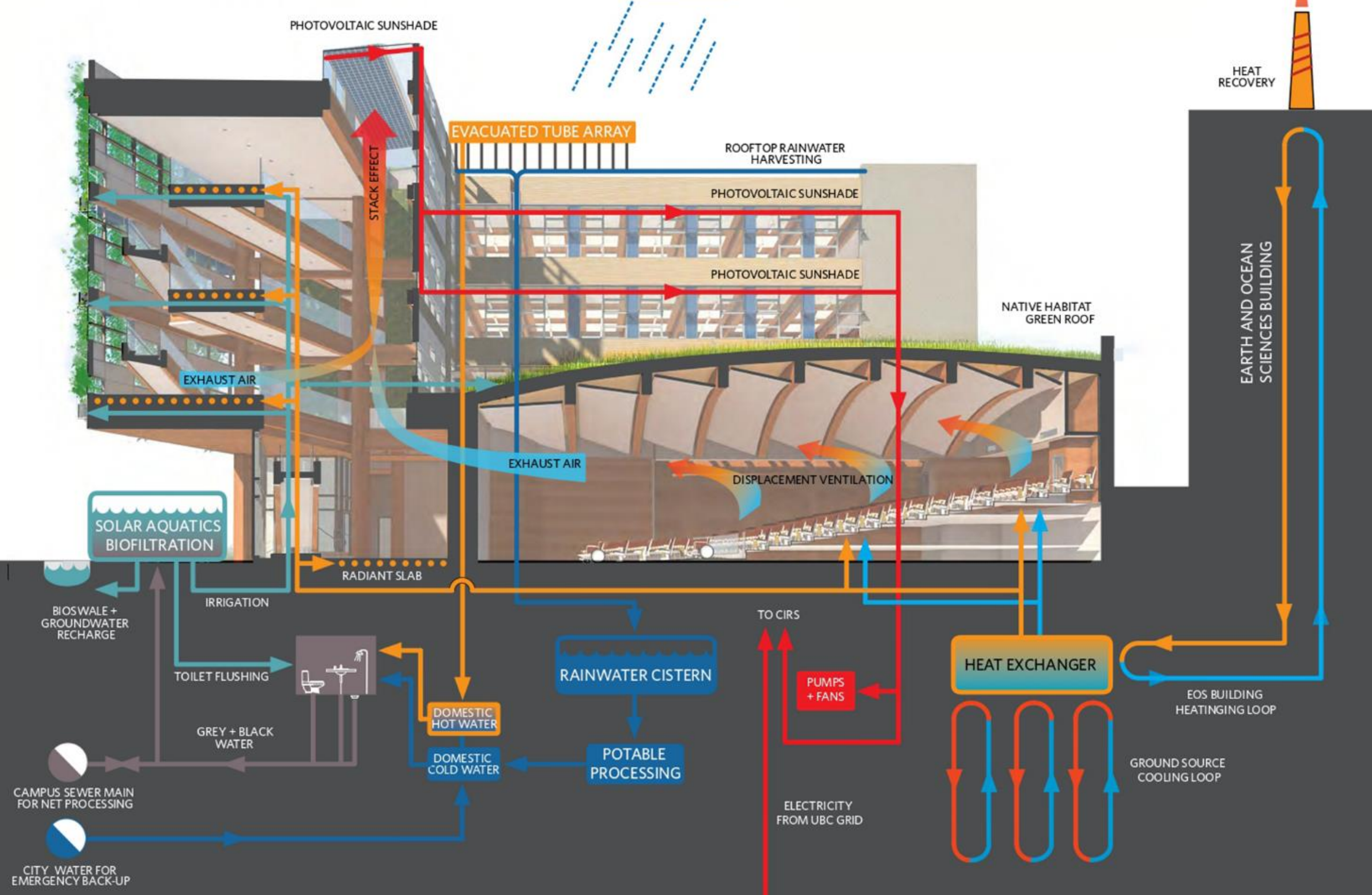

Рис. 1.2. Центр інтерактивних досліджень сталого розвитку
Університету Британської Колумбії, Ванкувер, Британська Колумбія

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ПРОСТОРІВ НА ОСНОВІ ВИЩИХ НАРОДНИХ ШКІЛ У ДАНІЇ

2.1. Філософія Н.Ф.С. Грундтвіґа

2.2. Характерні ознаки просторової організації вищих народних шкіл у Данії

2.3. Натурний аналіз функціональної організації вищої народної школи у Логумкlostері

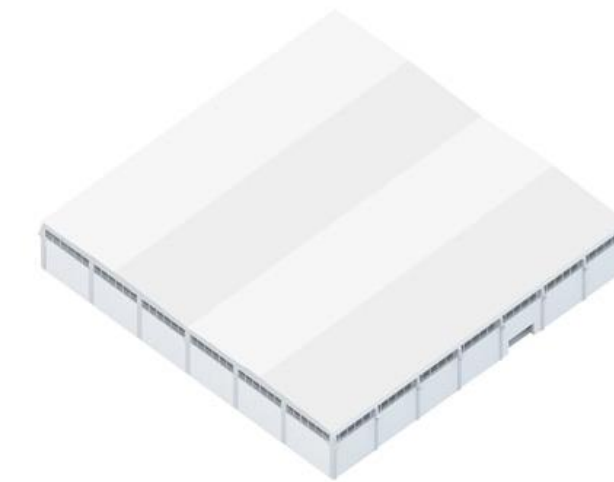
У другому розділі досліджено філософсько-культурні передумови формування освітніх просторів, звертаючи особливу увагу на ідеї Н.Ф.С. Грундтвіґа – основоположника концепції народної школи в Данії. Його підхід ґрунтується на розумінні освіти як живого процесу формування особистості, який не обмежується лише передачею знань, а передбачає взаємодію, життєвий досвід, спільне проживання та активну участь у громадському житті.

Ідеологічні засади відображаються на архітектурі у просторовій відкритості, гнучкості, багатофункціональності, інтеграції з природним оточенням, про що свідчить аналіз народних шкіл, який наведено у підрозділі 2.2. Такі школи функціонують як соціальні хаби, в яких формуються зв'язки між людьми, відбувається активний обмін думками та досвідом, втілюються принципи демократії, рівності та участі.

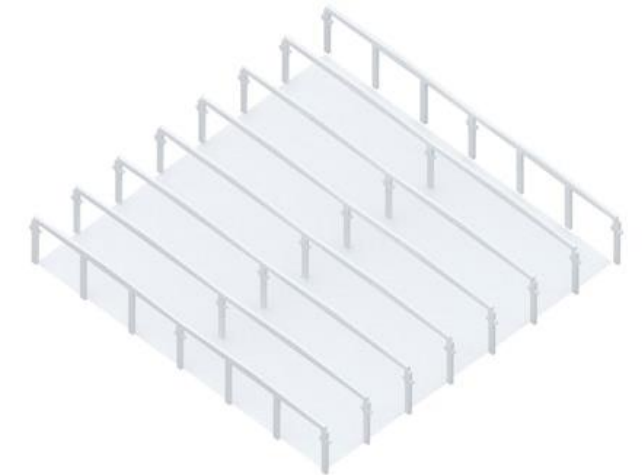
Автором безпосередньо на місці проведено аналіз функціональної організації вищої народної школи у Логумкlostері.

Висновок

- На фоні розглянутої ідеології виявлено архітектурно-просторові рішення, що є спільними для народних шкіл: По-перше, розташування має повністю відповідати спрямованості закладу та функціям, які він налічує. По-друге, незважаючи на орієнтованість того чи іншого типу навчання – наявність музичних кімнат, обладнання та просторів для проведення концертів, тобто якісних акустичних просторів, адже музика є невід'ємною частиною філософії Грундтвіґа. По-третє – просторовість. В усіх місцях скупчення людей простори мають високі стелі та багато світла, що дає відчуття комфортного співіснування навіть серед півсотні людей.
- На прикладі народної школи в Логумкlostері наведено функціональну модель, яка уособлює філософію всього навчання в таких закладах.

Існуючий зал

Збереження
існуючої структури

Реконструкція
фасадів

Додавання блоків
з новими
програмами

Рис. 2.1. Народна школа фестивалю Роскілле, MRDV

Бачення

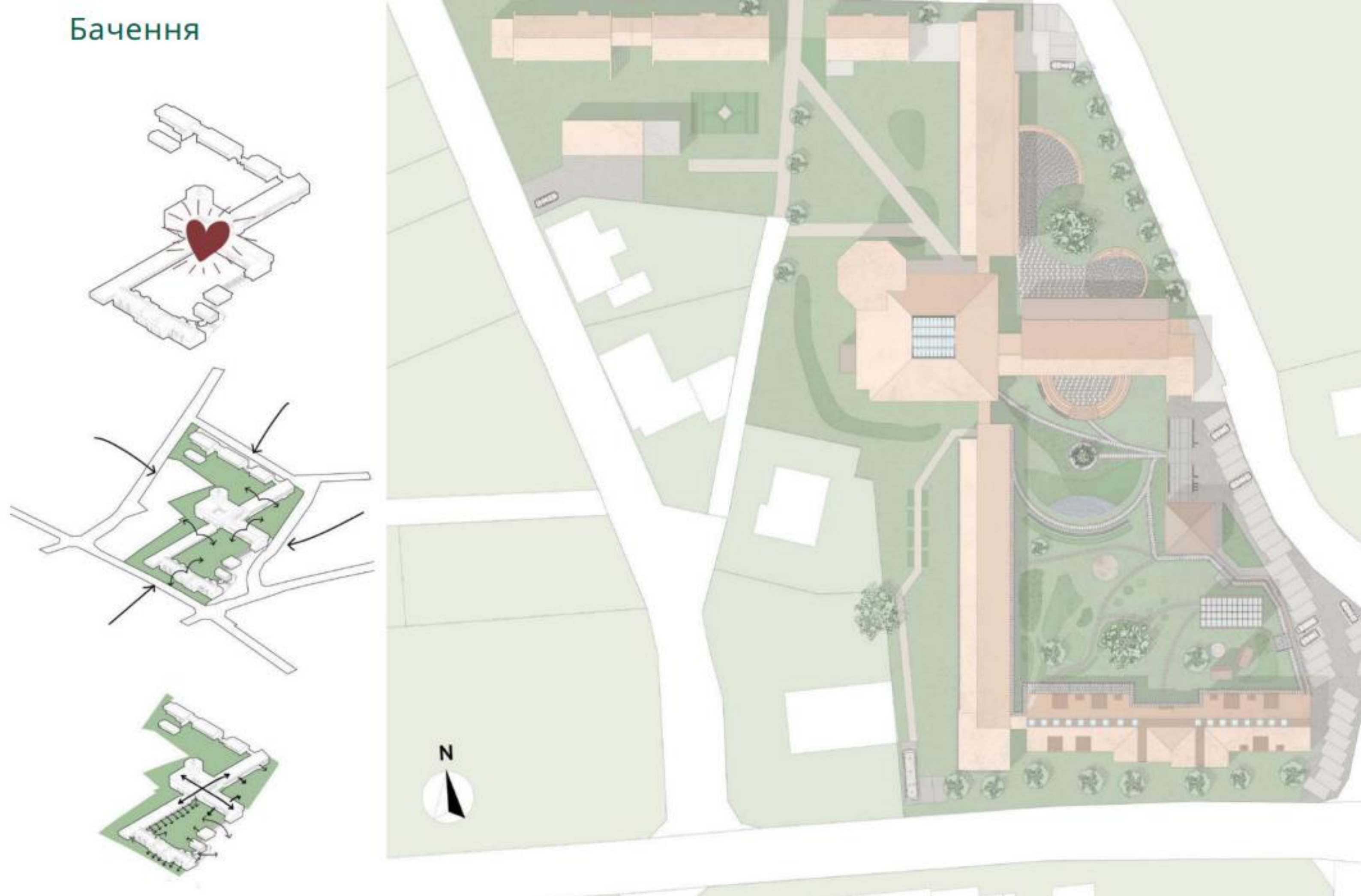

Рис. 2.2. Народна школа у Логумкlostері, ARKKON

Рис. 2.3. Функціональне зонування першого поверху школи

Рис. 2.4. Функціональна модель вищої народної школи

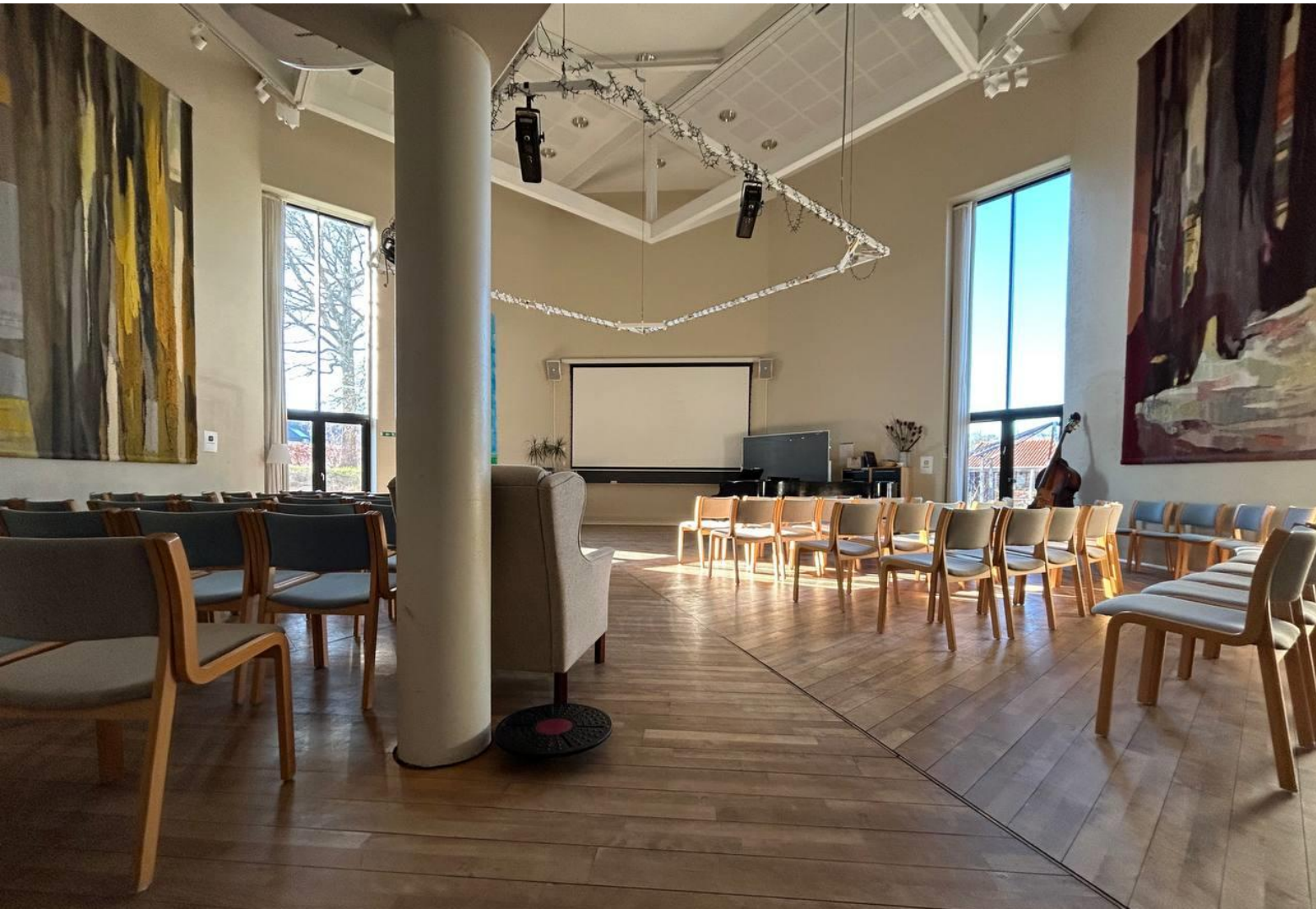

Рис. 2.5. «серце» школи, зал зібрань

Має форму восьмикутника, завдяки чому простір видається більш неформальним проте обладнаний для проведення лекцій, концертів, виставок, що робить його багатофункціональним простором.

Рис. 2.6. Музична кімната

Вміщує все необхідне обладнання для занять музикою та проведення лекцій.

Фото автора

Рис. 2.7. Склений коридор

Об'єднує блоки будівлі та забезпечує додаткове природне освітлення

Рис. 2.8. Внутрішній двір

Є затишним місцем проведення часу та забезпечує природне освітлення

Рис. 2.8. Коридор житлової частини

Обладнаний вікнами в стелі, що робить коридор освітленим навіть у вечірній час.

РОЗДІЛ III. ПРОЕКТНІ ПРИНЦИПИ ТА ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРІВ

- 3.1. Яким має бути студентський центр. Результати опитування студентів
- 3.2. Методи проектування студентського центру в існуючому середовищі
- 3.3. Архітектурно-планувальна структура студентського центру
- 3.4. Пропозиції щодо проектування студентських центрів в Україні

У третьому розділі надано результати опитування студентів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, які є важливим інструментом при створенні проекту студентського центру. Обізнаність у потребах та бажаннях спільноти зіграла ключову роль при створенні функціонально-планувальної схеми центру.

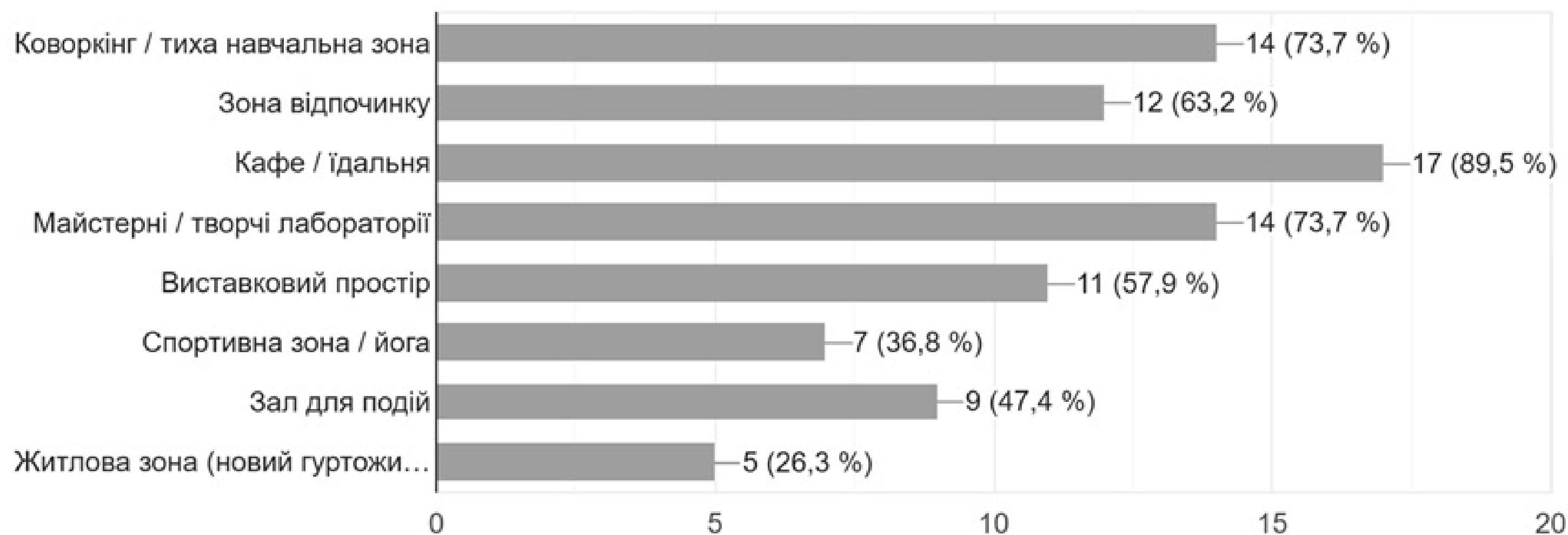
Сформовано зв'язки та відображення місцевого контексту на проекті студентського центру. Надано авторське проектне рішення відносно проведеного дослідження.

Висновок

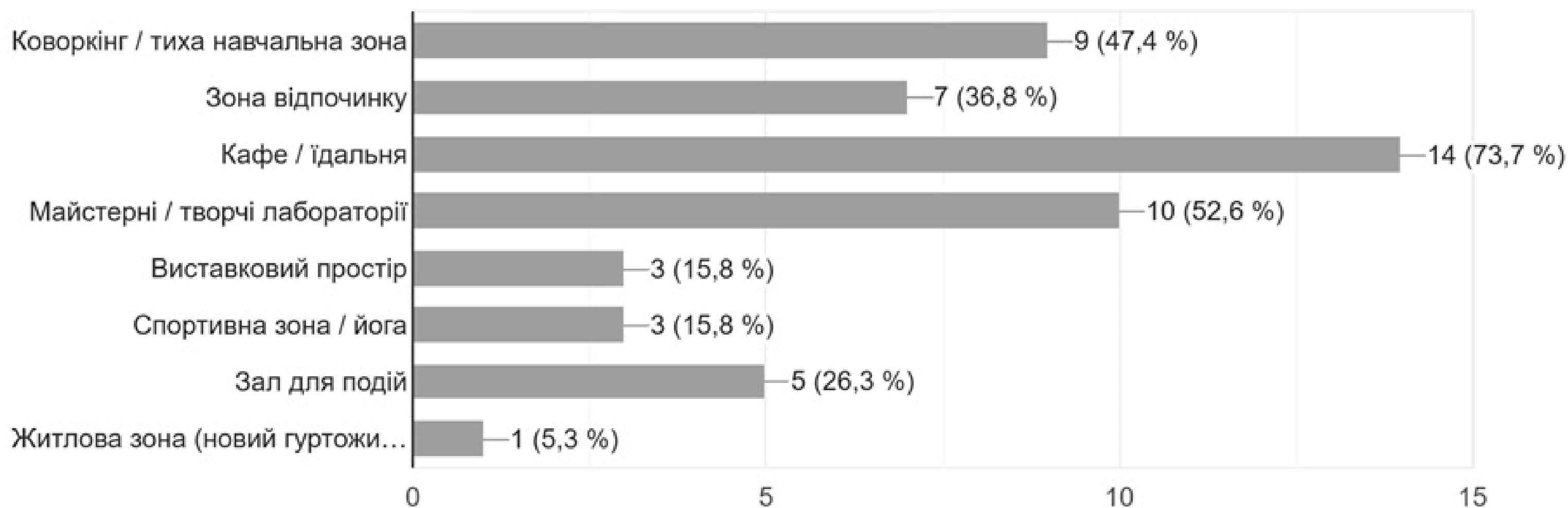
Незважаючи на обмежену вибірку (20 респондентів), одностайність відповідей і високий рівень залученості студентів свідчать про їхню обізнаність і реальну зацікавленість у створенні подібного простору. Опитування виявило чітку потребу в багатофункціональному, доступному та атмосферному середовищі, яке підтримує не лише навчальні, але й творчі, соціальні, відпочинкові й навіть побутові активності.

- Найбільше студенти потребують зони харчування, творчих лабораторій та тихих навчальних просторів. Це підтверджує тенденцію до переосмислення університетського простору — від фрагментованої інфраструктури до комплексного середовища, яке задовольняє потреби як у концентрації, так і у відпочинку та натхненні. Бажання бачити у центрі простори для виставок, воркшопів, вечірок, концертів і лекцій відображає прагнення до інтеграції формального і неформального навчання, міждисциплінарної взаємодії та культурного самовираження.
- Серед архітектурно-планувальних аспектів особливе значення має вбудованість центру в існуючий міський і академічний контекст. Розміщення об'єкта в межах Вознесенського узвозу, безпосередньо поряд з академією, дозволяє створити єдину просторову структуру, де студентський центр стає органічним продовженням основного навчального комплексу. Важливо, що об'єкт не просто приєднується до інфраструктури, а формує навколо себе нові соціальні та урбаністичні вектори, зокрема шляхом відновлення та активізації вулиці Вознесенський Яр, а також потенційного включення історично - важливого мосту до культурно-просторового ландшафту.

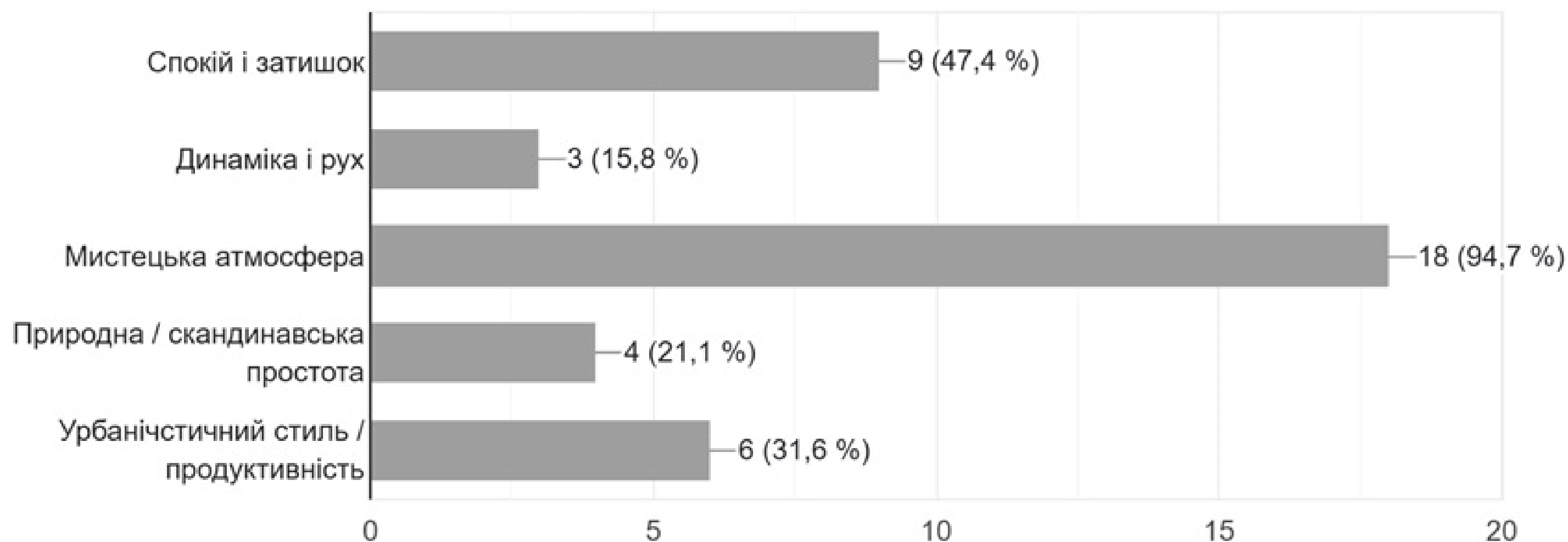
Які зони ви вважаєте найнеобхіднішими у студентському центрі?

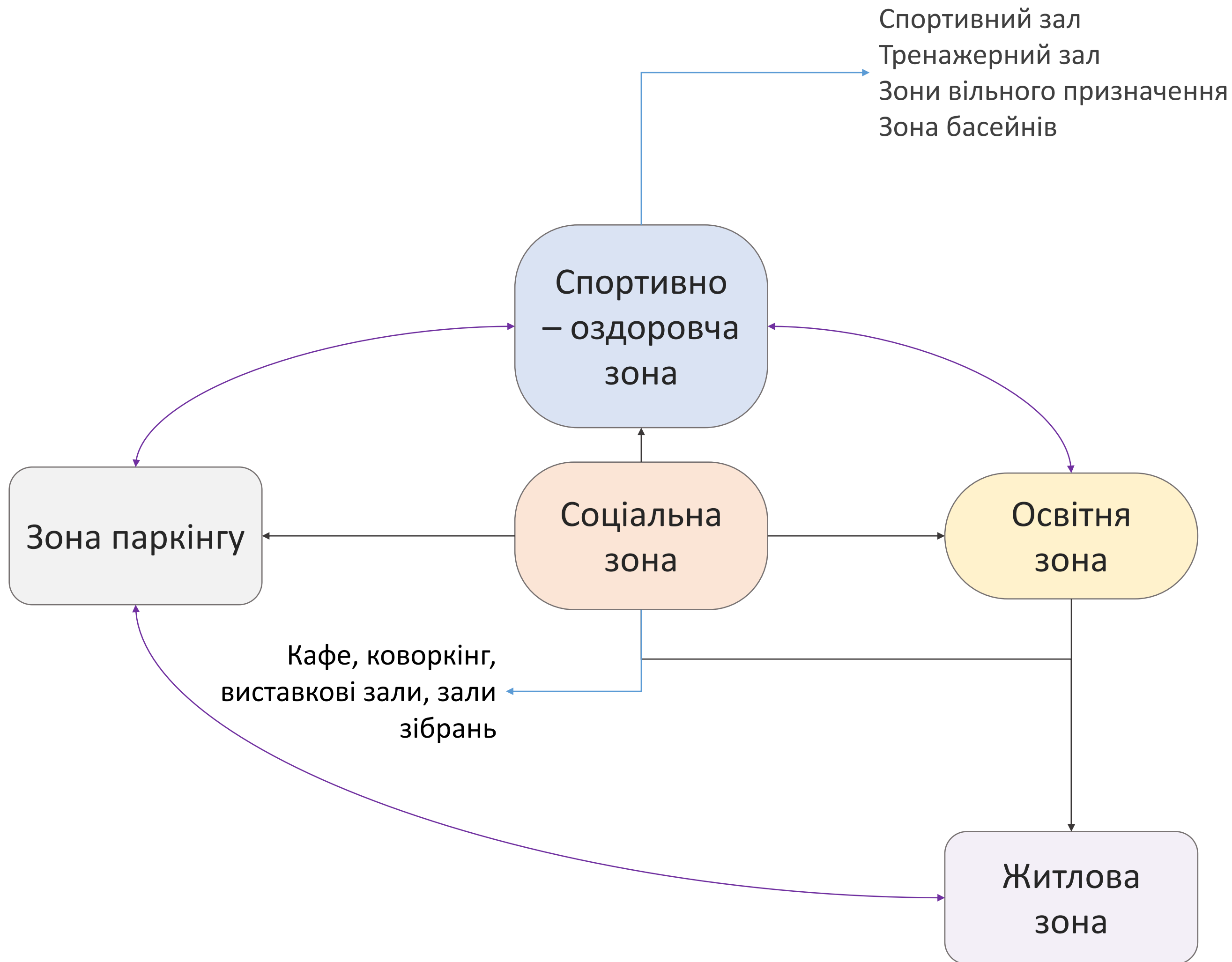

Якими з цих просторів ви б користувались найчастіше? (Обрати до 3 варіантів)

Яку атмосферу ви хотіли б у студентському центрі? (Обрати до 3 варіантів)

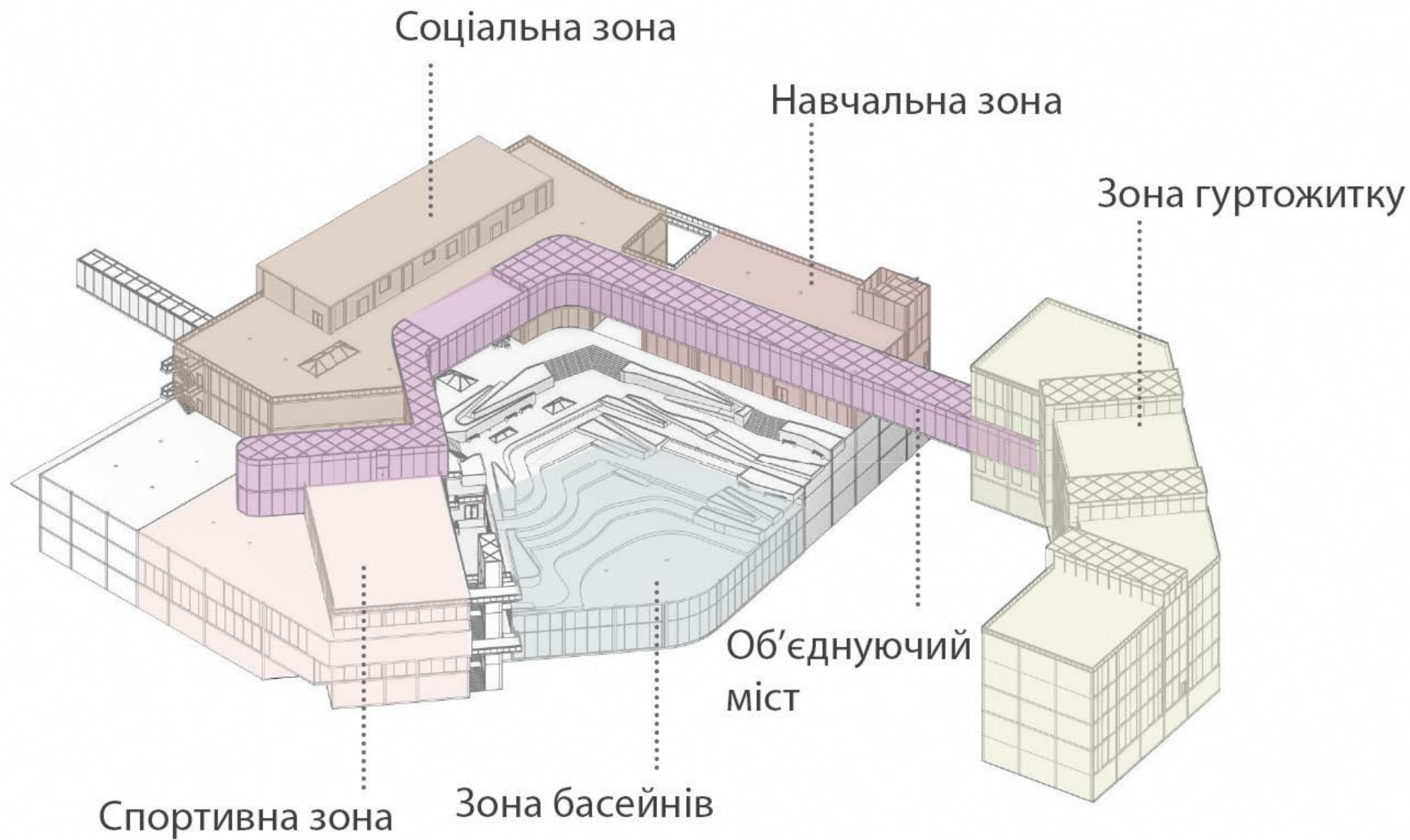

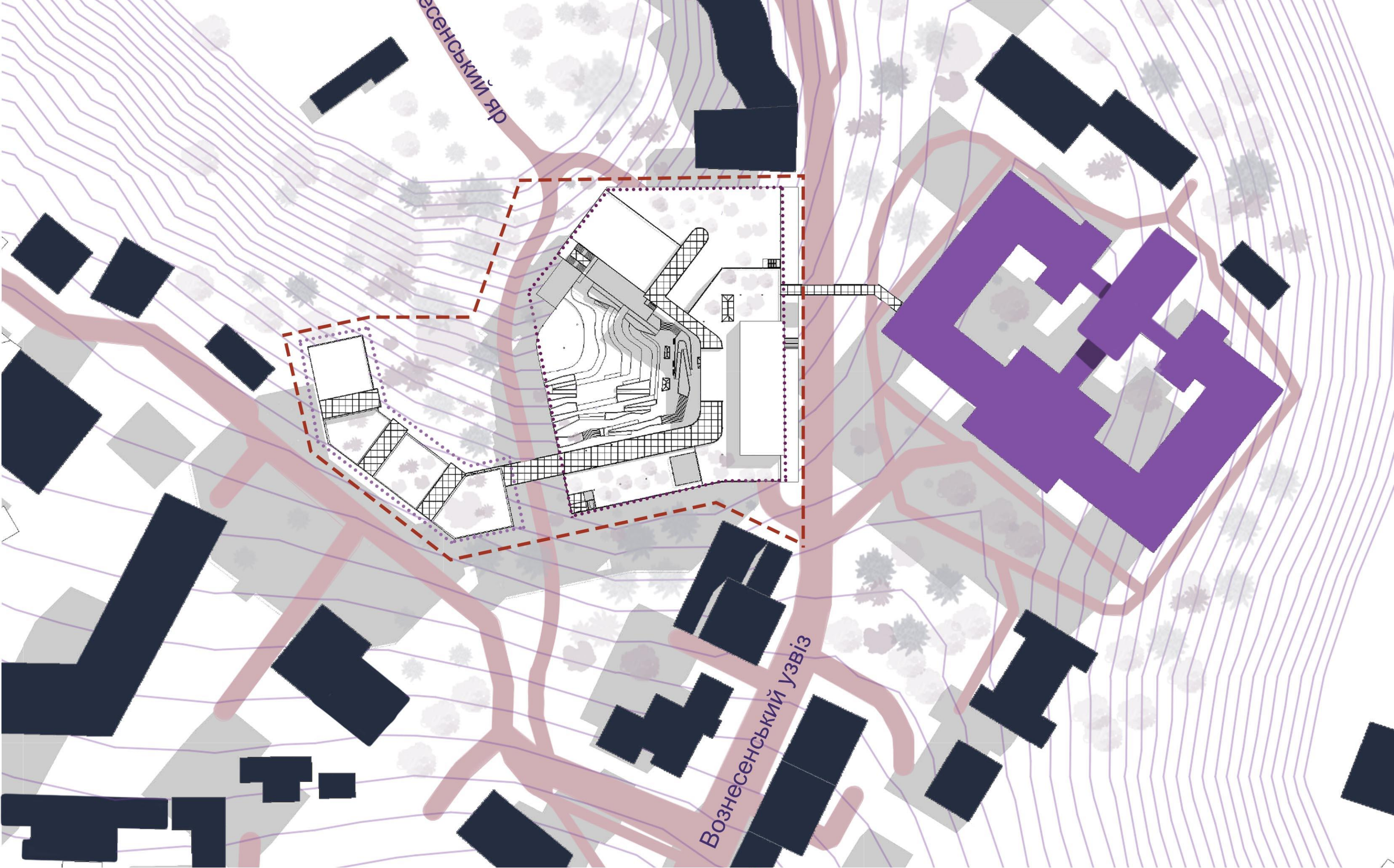

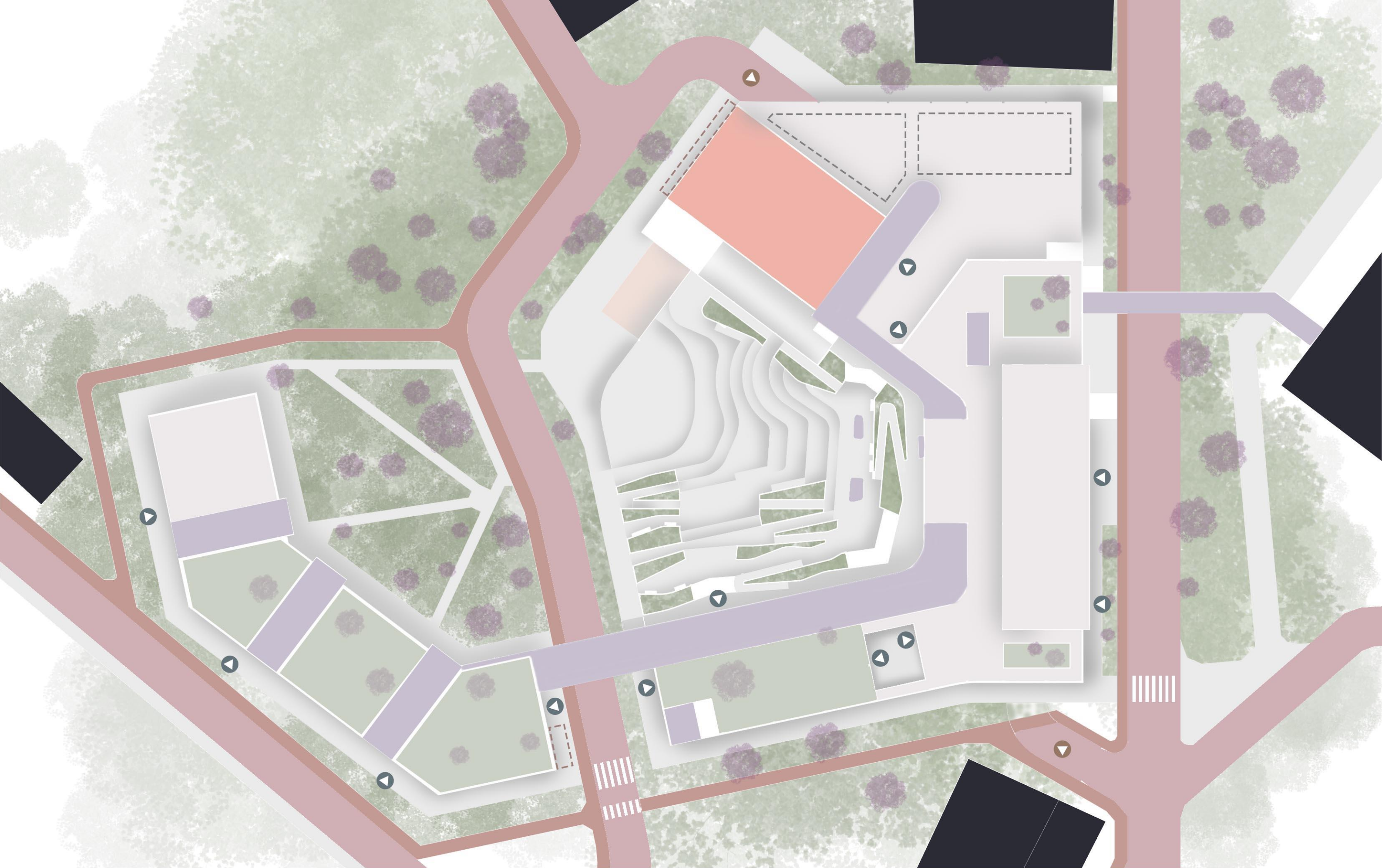

контур ділянки
дороги

НАОМА
забудова

студентський центр
гуртожиток

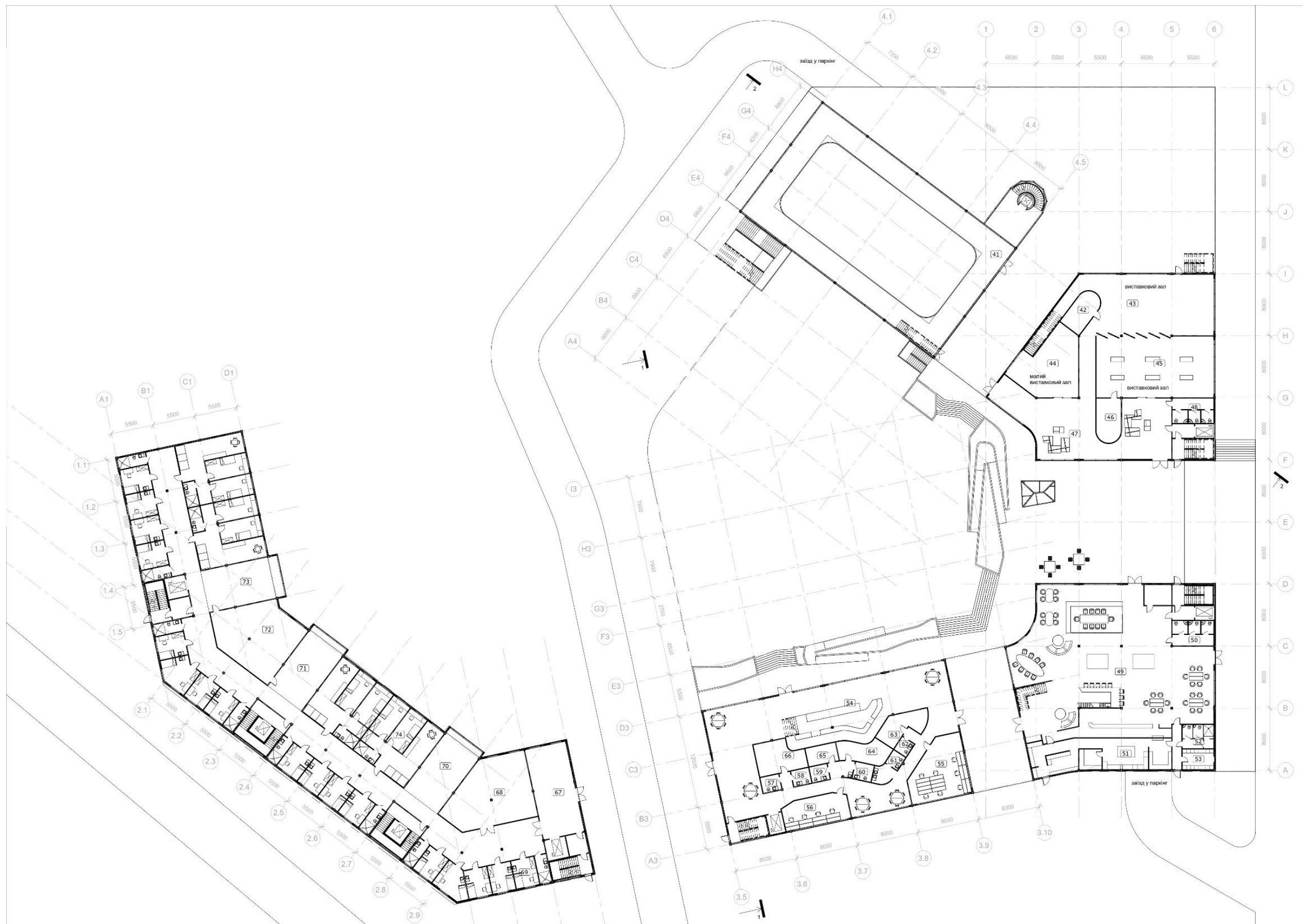

	входи		автомобільні дороги		спортивна зону на даху		вуличні тренажери
	в'їзди у паркінг		велодоріжки		тераси		велопарковки
			пішохідні дороги		зелені дахи		

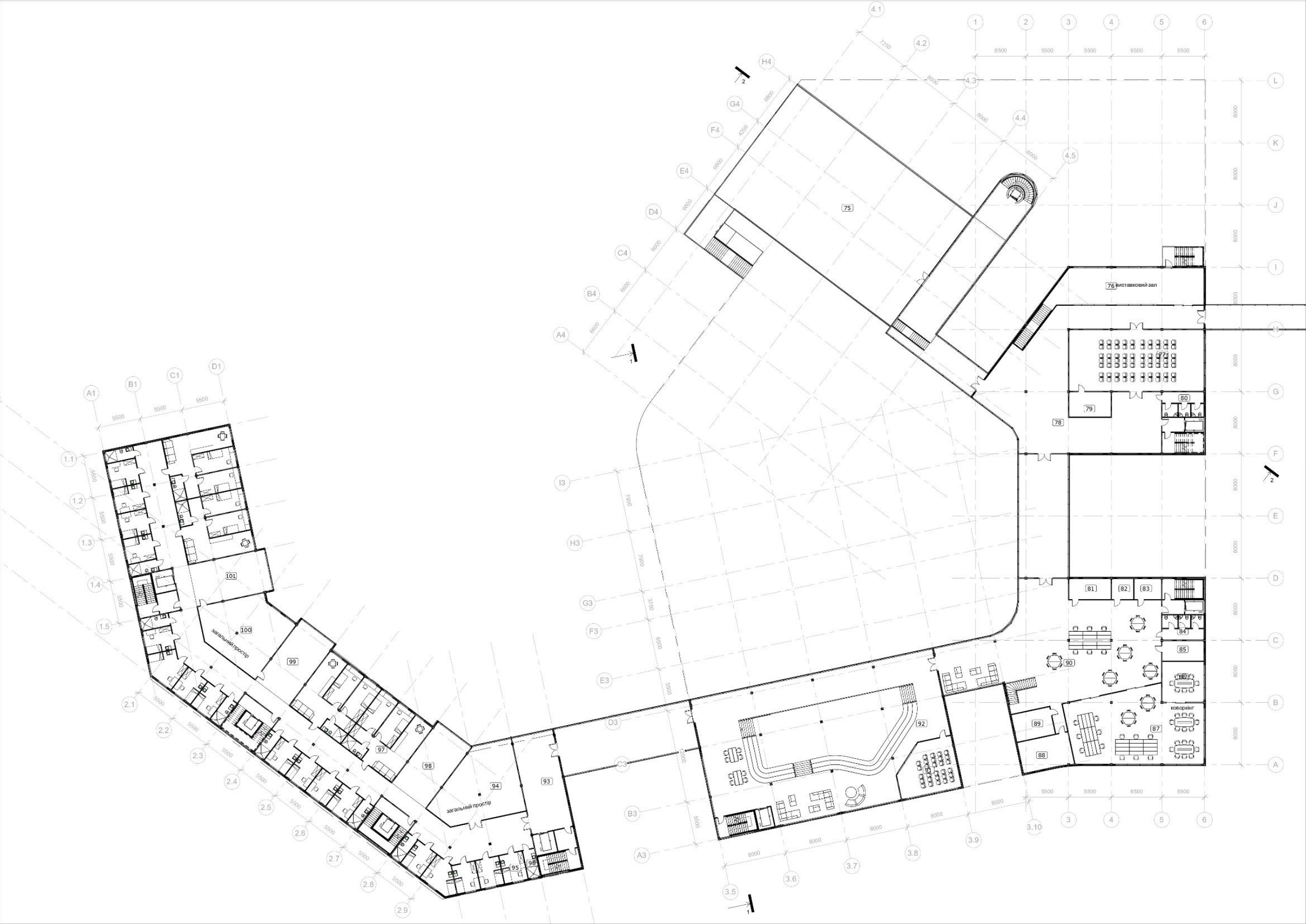
Генплан М 1 : 500

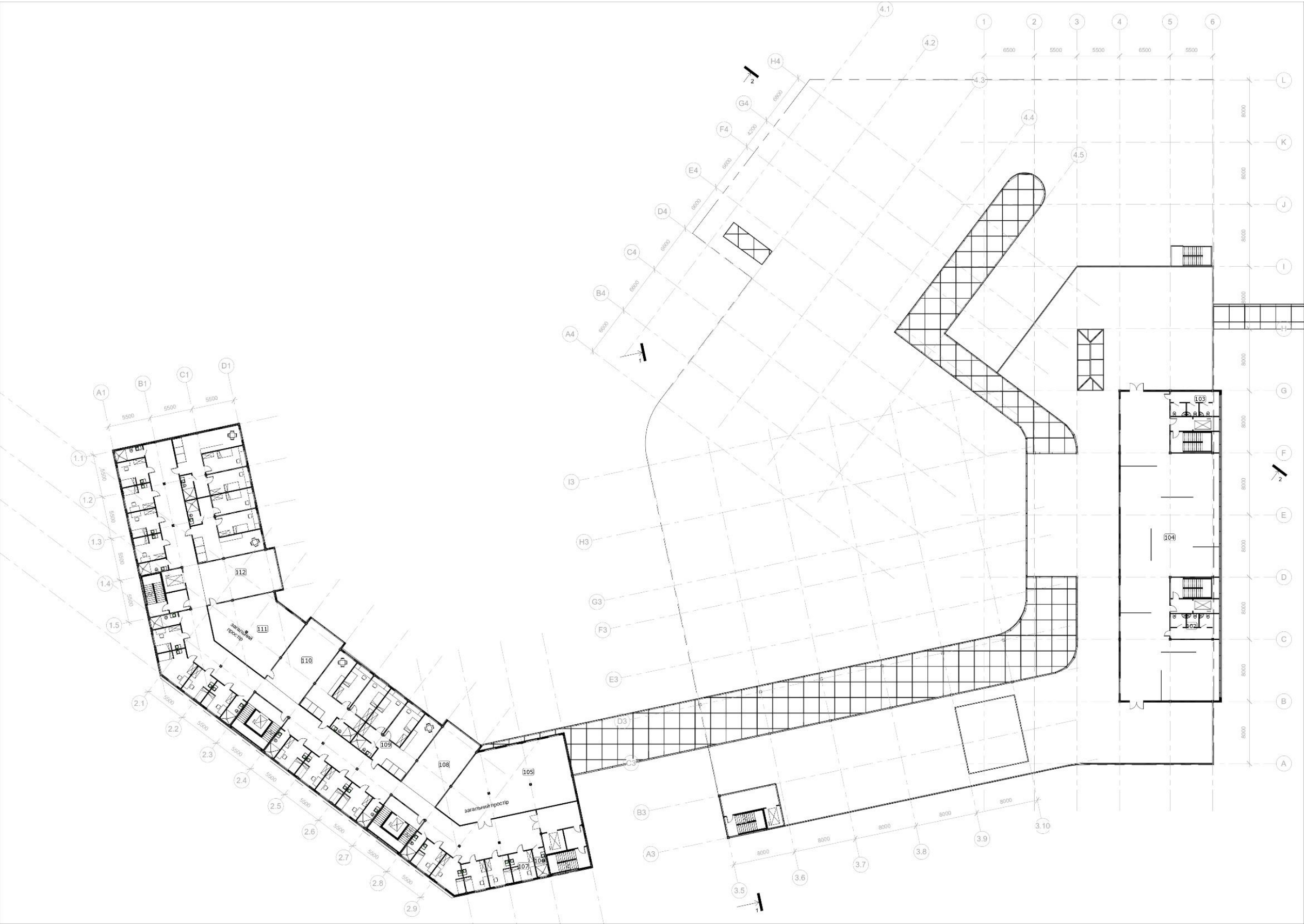
1	41	Тренажерна зона	263 м²
1	42	Доп. приміщення	16 м²
1	43	Виставковий зал	142 м²
1	44	Малий виставковий зал	59 м²
1	45	Виставковий зал	120 м²
1	46	Доп. приміщення	17 м²
1	47	Відкрита виставкова зона	159 м²
1	48	Туалети	17 м²
1	49	Зона кафе	425 м²
1	50	Туалети	17 м²
1	51	Кухня	65 м²
1	52	Туалети	3 м²
1	53	Роздягальня	11 м²
1	54	Зона навчання	343 м²
1	55	Кімната навчання	51 м²
1	56	Кімната навчання	30 м²
1	57	Туалет	5 м²
1	58	Туалет	5 м²
1	59	Туалет	5 м²
1	60	Туалет	5 м²
1	61	Туалет	4 м²
1	62	Туалет	4 м²
1	63	Доп. приміщення	18 м²
1	64	Доп. приміщення	17 м²
1	65	Доп. приміщення	9 м²
1	66	Доп. приміщення	23 м²
1	67	Вхідна зона	63 м²
1	68	Закритий загальний простір	86 м²
1	69	Студ. кімната	11 м²
1	70	Відкрита загальна зона	53 м²
1	71	Відкрита загальна зона	53 м²
1	72	Закритий загальний простір	81 м²
1	73	Відкрита загальна зона	54 м²
1	74	Студ. блок на дві кімнати	70 м²

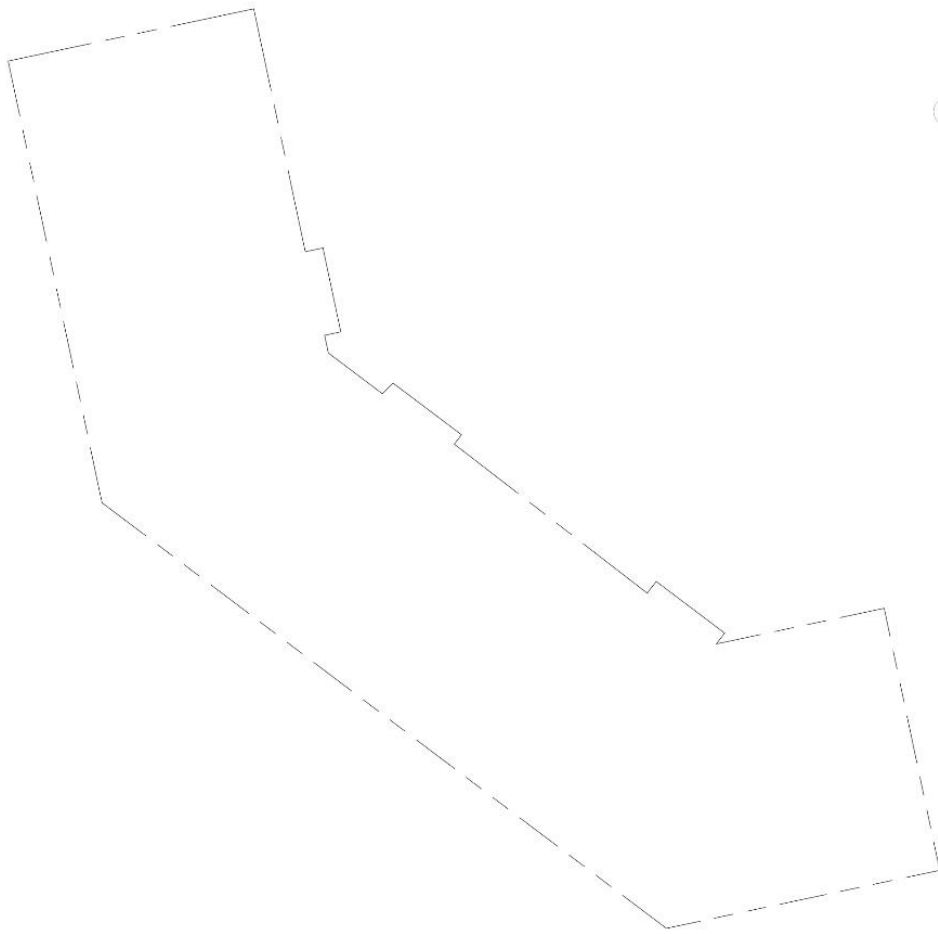
2	75	Спортивна зона на даху	498 м²
2	76	Виставковий зал	101 м²
2	77	Конференц-зал	137 м²
2	78	Відкрита виставкова зона	271 м²
2	79	Доп. приміщення	17 м²
2	80	Туалети	17 м²
2	81	Доп. приміщення	14 м²
2	82	Доп. приміщення	7 м²
2	83	Доп. приміщення	9 м²
2	84	Туалети	17 м²
2	85	Тех. приміщення	14 м²
2	86	Закритий коворкінг-зал	28 м²
2	87	Закритий коворкінг-зал	152 м²
2	88	Кабінет адміністрації	27 м²
2	89	Кабінет адміністрації	18 м²
2	90	Відкрита коворкінг-зона	327 м²
2	91	Зал зібрань	47 м²
2	92	Відкрита зона навчання	511 м²
2	93	Вхідна зона	68 м²
2	94	Закритий загальний простір	90 м²
2	95	Студ. блок на дві кімнати	11 м²
2	96	Туалет	5 м²
2	97	Студ. блок на дві кімнати	69 м²
2	98	Відкрита загальна зона	53 м²
2	99	Відкрита загальна зона	53 м²
2	100	Закритий загальний простір	81 м²
2	101	Відкрита загальна зона	54 м²

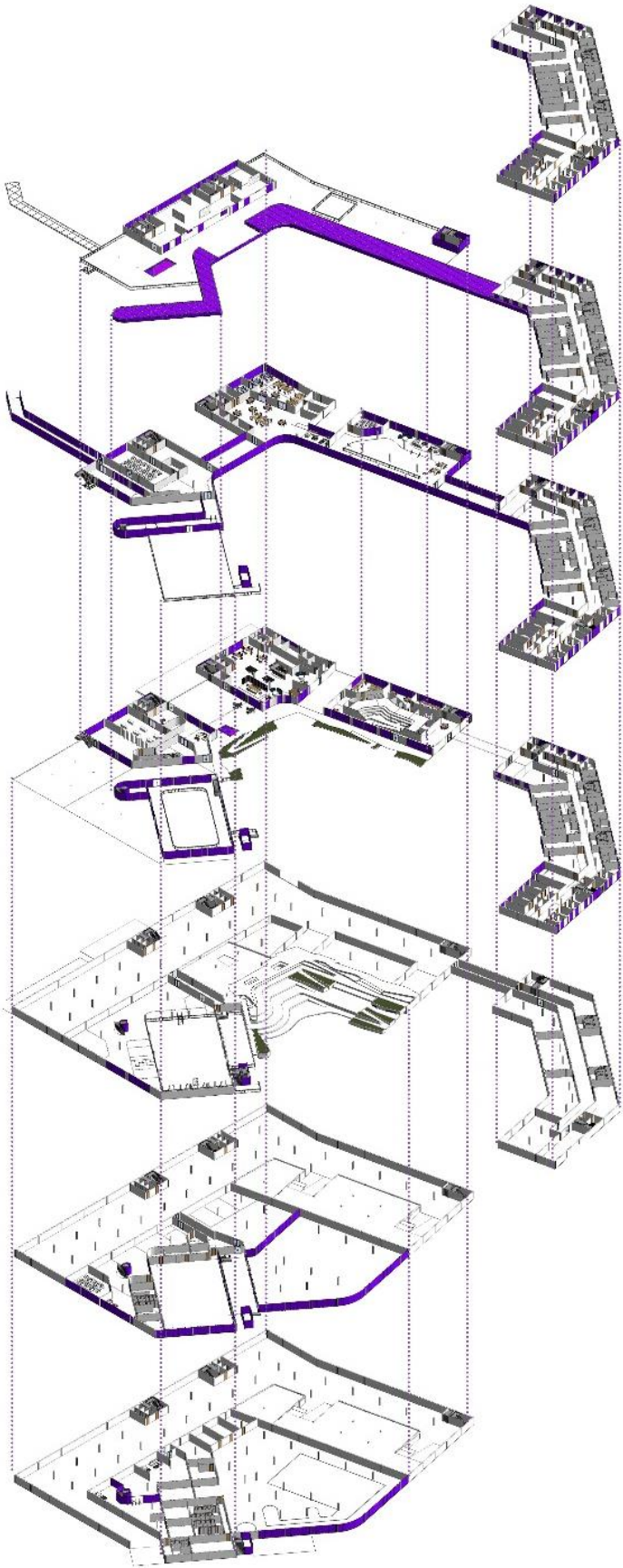
3	102	Туалети	20 м²
3	103	Туалети	20 м²
3	104	Великий виставковий зал	403 м²
3	105	Закритий загальний простір	133 м²
3	106	Туалет	5 м²
3	107	Студ. кімната	11 м²
3	108	Відкрита загальна зона	53 м²
3	109	Студ. блок на дві кімнати	70 м²
3	110	Відкрита загальна зона	53 м²
3	111	Закритий загальний простір	81 м²
3	112	Відкрита загальна зона	54 м²

-2	1	Вестибюль	237 м²
-2	2	Зона відпочинку	179 м²
-2	3	Кімната тренера	40 м²
-2	4	Зал підготовчих занять	75 м²
-2	5	Роздягальні/душові	105 м²
-2	6	Роздягальні/душові	105 м²
-2	7	Гардероб	68 м²
-2	8	Зона басейнів	1565 м²
-2	9	Сауна	45 м²
-2	10	Доп. приміщення	69 м²
-2	11	Доп. приміщення	37 м²
-2	12	Доп. приміщення	39 м²
-2	13	Доп. приміщення	40 м²
-2	14	Тех. приміщення	154 м²
-2	15	Паркінг	2874 м²

Білд-ап схема

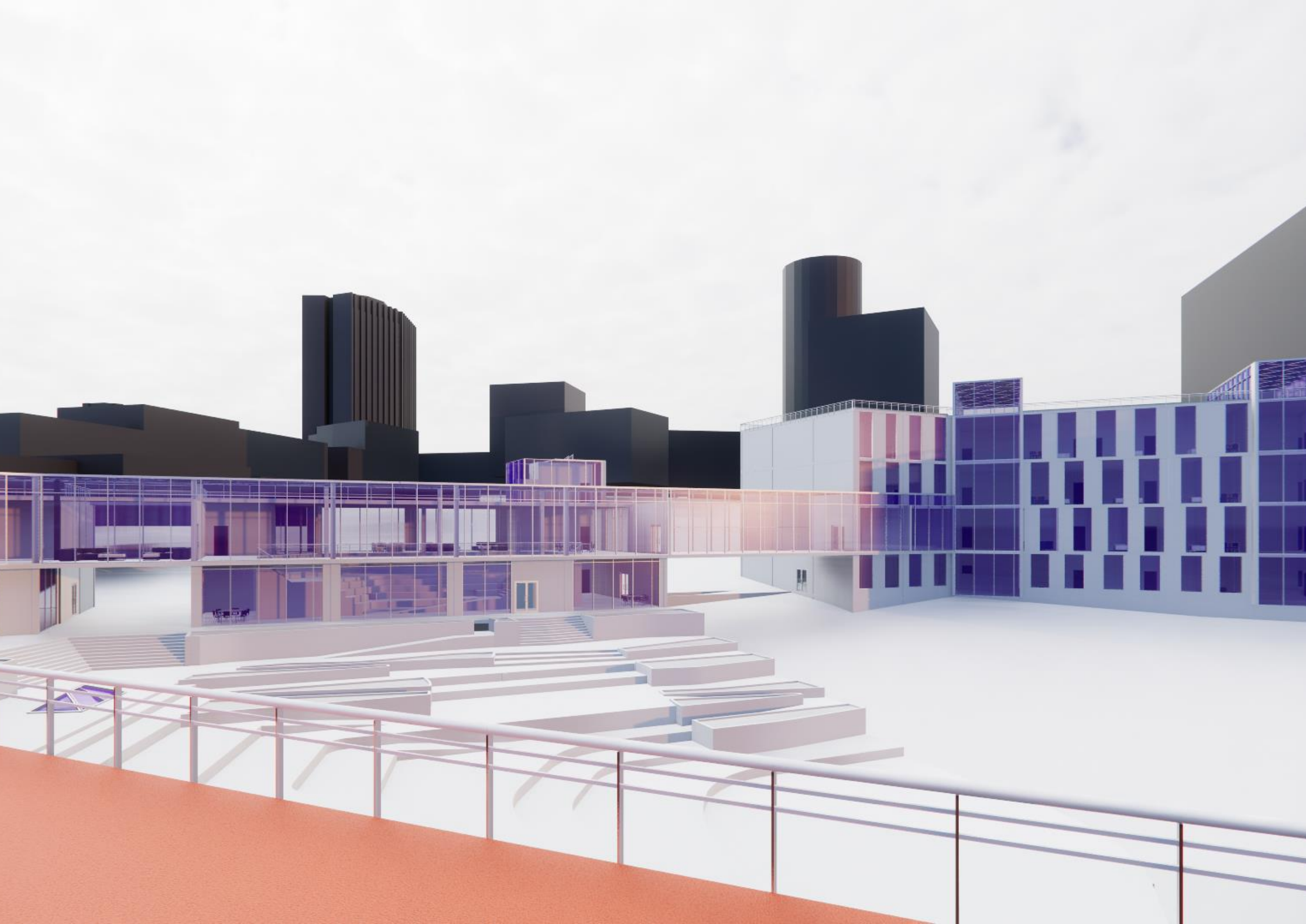

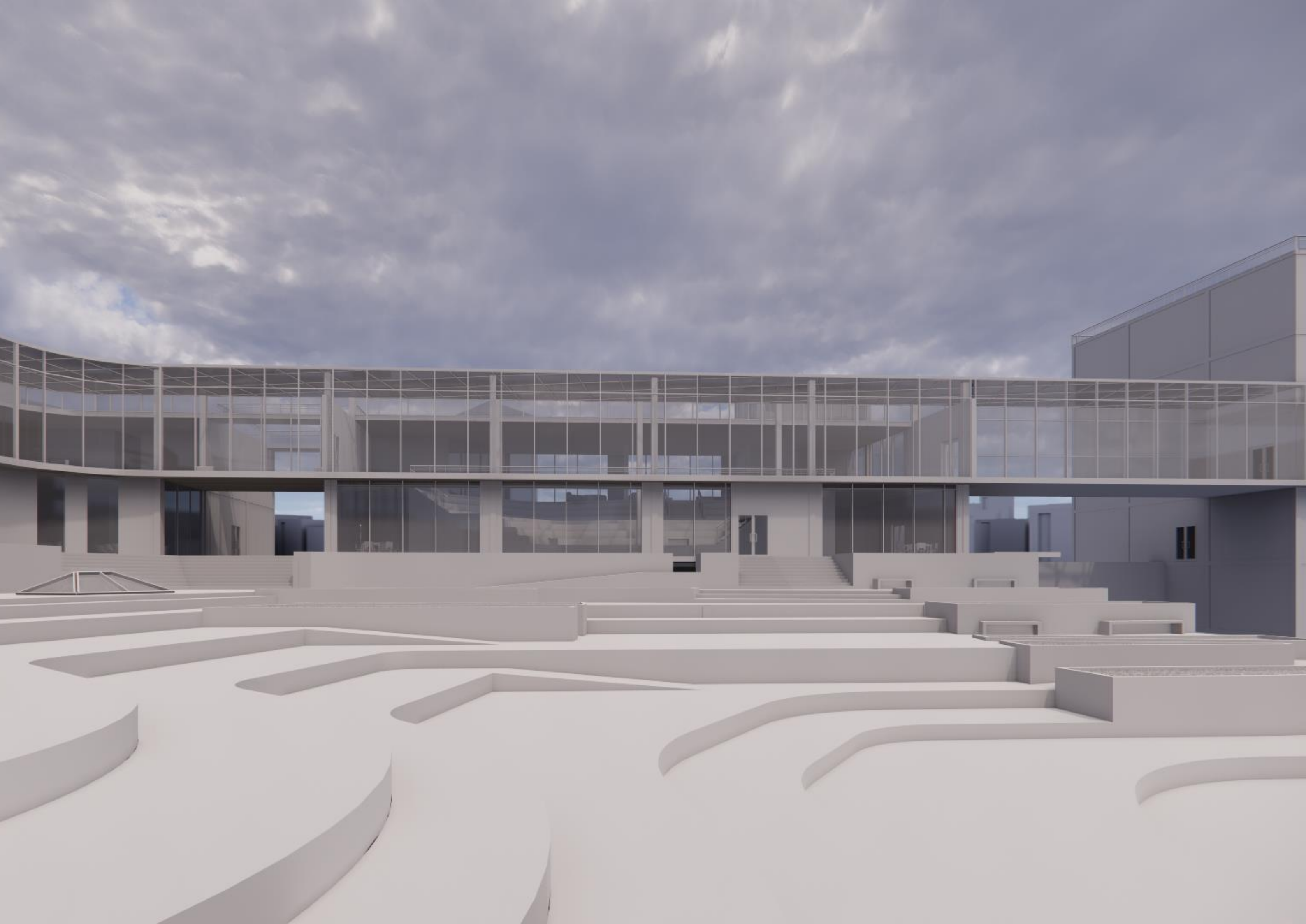
Розріз 2 – 2

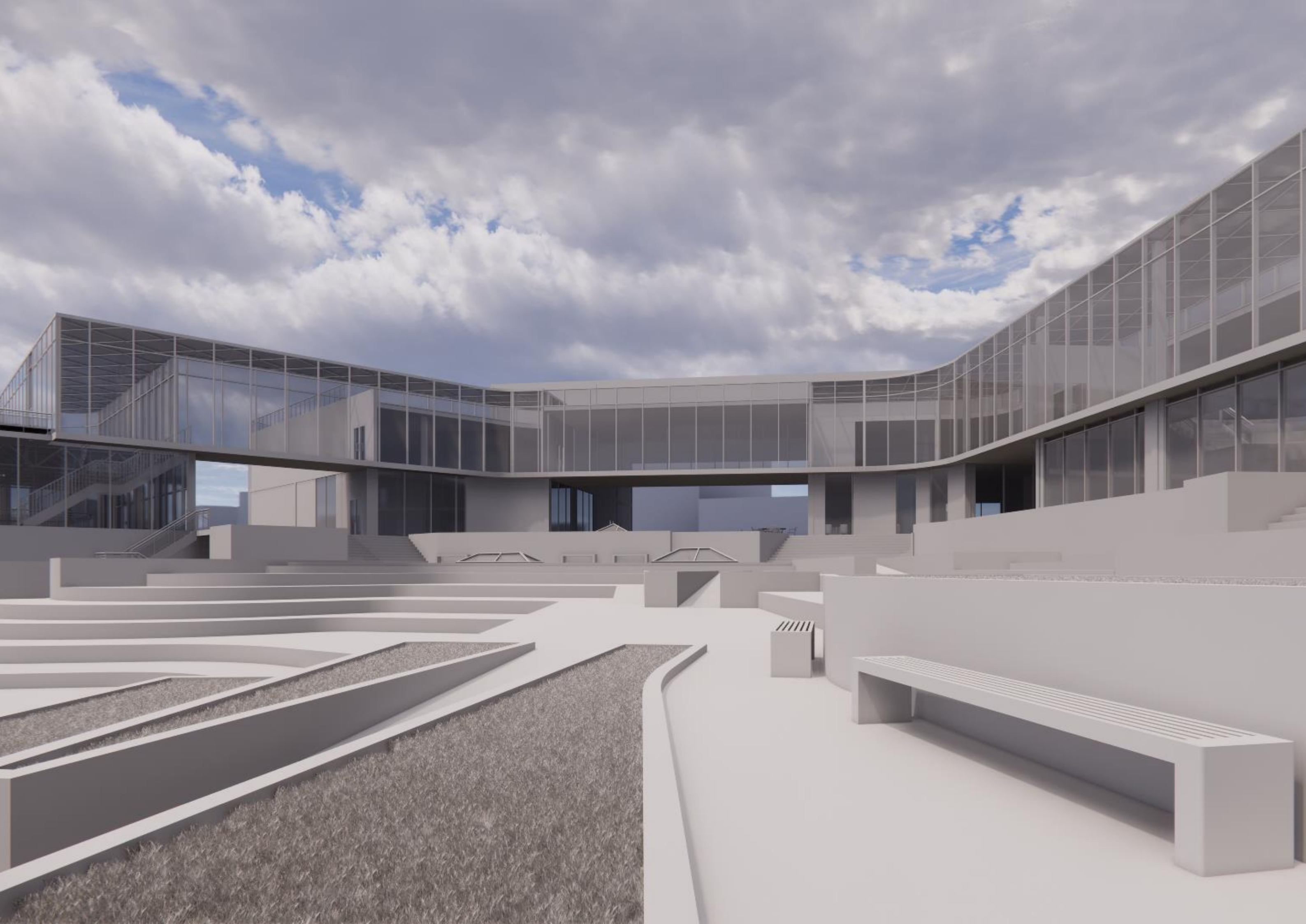

Розріз 1 – 1

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

- Аналіз архітектурних тенденцій показав, що сучасні студентські центри у США та світі орієнтовані на відкритість, гнучкість, багатофункціональність і сталий розвиток.
- Соціокультурна роль центрів полягає у створенні простору для неформальної освіти, комунікації, спільної діяльності та особистісного зростання молоді.
- Філософія Н.Ф.С. Грундтвіга та ідеї народних шкіл підкреслюють важливість освіти як процесу життя, спільноти та співтворення.
- Просторові моделі народних шкіл виявили гнучкі, адаптивні та інклюзивні архітектурні рішення з інтеграцією природи, відкритими зонами й багатофункціональними ядрами.
- Вимоги до проєкту студентського центру НАОМА включають: інклюзивність, зручність, гнучкість, відповідність локальному контексту та запитам студентської спільноти.
- Розроблена концепція поєднує міжнародний досвід, гуманістичні підходи та місцеві особливості, формуючи сучасне освітнє середовище, орієнтоване на людину.

У планувальній структурі студентського центру гармонійно поєднуються освітня, соціальна, спортивно-оздоровча, житлова та транспортна інфраструктура. Кожна зона проєктується з урахуванням її специфіки, але водночас усі вони інтегровані в єдину логіку переміщення, функціонування та взаємодії. Наприклад, поєднання гуртожитку з навчальною та соціальною зонами критим переходом — не лише зручне рішення, а й відповідь на потребу у безперервності та доступності простору для студентів. Особливо важливою є думка про гнучкість: використання мобільних конструкцій, модульних меблів та трансформованих зон дозволяє адаптувати простір до змінних потреб — від лекцій до виставок, від майстерень до вечірок.

Таким чином, дипломне дослідження висвітлює провідні тенденції у проєктуванні студентських центрів; проводить аналогію між такими центрами та народними школами, як місцем зосередження молоді; підтверджує, що архітектурно-планувальна організація студентських центрів є важливою складовою освітнього процесу, здатною впливати на якість взаємодії, добробут студентів, формування спільноти та втілення цінностей демократичного суспільства.

